

MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM

BÉKÉSCSABA

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

a Nemzeti Kulturális Alap által biztosított, vissza nem térítendő támogatás felhasználásáról

Támogatott pályázat: Határtalan régészet: A Békés és Arad megyei régészeti kutatások legújabb eredményei című magyar-román határmenti konferencia megrendezése

Pályázati azonosító: 3208/00514

Elnyert támogatás: 600 000 Ft

Szakmai felelős: Medgyesi Pál

A „Határtalan régészet” című konferenciát 2014. október 21–23-én rendeztük meg Békéscsabán, a Munkácsy Mihály Múzeum Kolozsváry-Tevan Termében. A háromnapos tanácskozás célja egymás munkájának, eredményeinek megismerése, a közös kutatási lehetőségek felmérése volt. Mindkét fél részéről elhangzott, hogy a továbbiakban is folytatni kell a kapcsolat építését a két múzeum között. Felmerült a lehetősége, hogy egymás ásatásain részt vehetnénk, esetleg közös kutatási programot dolgozhatnánk ki.

Az első nap a megérkezés és az ismerkedés, illetve a szakmai megbeszélések napja volt, az előadásokra másnap került sor. Az előadások magyar és román nyelven hangzottak el, szinkrontolmács segített a fordításban.

Résztevők:

Florin Mărginean, Victor Sava, Pascu Hurezan régész, Sorin Sabău, Gabriel Hălmăgean néprajzos, (Aradi Múzeum, Románia), Rodica Colta etnológus (Arad Megyei Kulturális Központ)

Medgyesi Pál, Bácsmegi Gábor, Nagy Dániel régész, Csobai Lászlóné, Kocsor János történész, Ando György, Martyin Emília néprajzos, Gyarmati Gabriella művészettörténész, Deli Tamás biológus (Munkácsy Mihály Múzeum), Rózsa Zoltán régész (Szántó Kovács János Múzeum, Orosháza), Gulyás András régész (Tessedik Sámuel Múzeum, Szarvas), Dr. Roderick B. Salisbury (State University of New York at Buffalo USA), Apostolos Sarris (Laboratory of Geophysical Crete/ Rethymnon)

A megyei muzeális intézmények munkatársai (muzeológusok, gyűjteménykezelők, restaurátorok, közművelődési szakemberek)

A Békésvármegyei Régészeti és Művelődéstörténelmi Társulat tagjai

A konferencia részletes programja:

2014. október 21. (kedd)

15.00 A múzeumi munkatársak indulása Aradról (Az MMM mikrobuszával)

17.00 Az Aradi Múzeum munkatársainak érkezése

17.30 A Munkácsy Mihály Múzeum állandó kiállításainak megtekintése

18.30 A vendégek szállítása a szállásra (Fenyves Hotel)

19.00 Szállás elfoglalása, vacsora

20.00 Az Aradi Múzeum és a Munkácsy Mihály Múzeum 2015. évi együttműködési tervének megbeszélése

2014. október 22. (szerda)

- 08.00** Reggeli
09.00 A vendégek szállítása Békéscsabára
10.00–16.00 A konferencia lebonyolítása (a meghívóban szereplő program szerint)
16.30 A Küzdöttek itthon, harcoltak a fronton című I. világháborús centenáriumi kiállítás megnyitója
19.00 A vendégek szállítása a szálláshelyre
20.00 Vacsora

2014. október 23. (csütörtök)

- 08.00** Reggeli
09.00 A vendégek szállítása Békéscsabára
9.30–10.30 A Jégkorszak – most! című természettudományi-régészeti kiállítás megtekintése
10.30–16.00 Részvétel a XVIII. Csabai Kolbászfesztivál Munkácsy a Kolbászfesztiválon c. programján
13.00 Ebéd
16.00 A konferencia zárása, a vendégek hazautazása

A megnyitó beszéd szövege:

Ünnepélyes megnyitó beszédet mondott Medgyesi Pál, a Munkácsy Mihály Múzeum igazgatóhelyettese, majd Bíró Csaba képviselő úr Békéscsaba Megyei Jogú Város nevében köszöntötte a vendégeket.

Medgyesi Pál igazgatóhelyettes beszéde:

Kedves Vendégeink, kedves Aradi Kollégák!

A ma megnyíló konferencia címe „Határtalan régészet”. A cím abból adódik, hogy a mai nap előadói részben a Munkácsy Mihály Múzeum, részben az aradi múzeum régészei lesznek, beszámolva az elmúlt évek régészeti eredményeiről.

Egy évek óta tartó hagyományt folytatunk ezzel, ugyanis a két múzeum sok éve szervez ilyen közös konferenciákat, és nem csak régészeti témában. Nagyon fontos, hogy egymás munkájának megismerése mellett személyes kapcsolatok alakultak ki az évek során, és közös munkák is megvalósultak.

Ebben az évben kimondottan régészeti témájú előadások lesznek hallhatók, mindkét múzeumból csak régészek számolnak be a munkájukról.

Azt hiszem, nem kell magyaráznom, mennyire találó a konferencia címe. Nem csak azt jelzi, hogy két ország, Románia és Magyarország régészei tartanak előadást, hanem azt is, hogy a régészeti kultúrák nem ismerik az országhatárokat. Az elmúlt évezredek régészeti kultúrái számos esetben mindkét ország területén megtalálhatók, a középkorban pedig egységesen Magyarország területe volt a határon túli rész is. Ezért nagyon fontos, hogy megismerjük egymás eredményeit, és esetleg további közös kutatási programokat dolgozzunk ki. Ez utóbbi különösen fontos lenne, mert igazán elmélyítené a kapcsolatot a két múzeum között, ásatási módszereket, technikákat tanulhatnánk egymástól.

Remélem, a mai konferencia tovább erősíti a kapcsolatot a két múzeum között, a kollégák is közelebb kerülnek egymáshoz.

Most felkérem Bíró Csaba képviselő urat, hogy Békéscsaba Megyei Jogú Város Képviselőtestülete nevében köszöntse a konferencia résztvevőit.

Bíró Csaba képviselő úr közöntő beszéde:

Kedves vendégek! Szeretettel köszöntök mindenkit!

Nagy örömmel köszöntöttük a konferencia ötletét, hiszen a magyar és a román kapcsolatokat, azon belül pedig különösen Békés Megye és Arad Megye kapcsolatát kiemelten fontosnak tartjuk mind kulturális, mind gazdasági téren. A két megye földrajzi helyzete és történelmi múltja nem csak lehetővé teszi, hanem szinte kikényszeríti az együttműködést. Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata mindig is támogatta minden olyan eseményt, rendezvényt, mely a két megye, vagy a két város, Békéscsaba és Arad között jött létre.

A mai konferencia témája a régészet lesz. Magam is mindig érdeklődéssel fordultam a régészet felé, így örömmel jöttem el erre a konferenciára. Mint azt az igazgatóhelyettes úr elmondta, a régészeti kultúrák nem ismerik az országhatárokat, és ahhoz, hogy teljes képet kapjunk egy-egy kultúra régészeti anyagáról, ismernünk kell mindkét ország eredményeit. Csak így lehet előre lépni a kutatásban, csak így lehet újabb eredményeket elérni. A magyar állam megalapítása óta pedig szerves egységként létezett a terület, ami megint csak lehetetlenné teszi, hogy valaki csak Békés vagy csak Arad Megye történetével, régészetével foglalkozzon.

Békéscsaba Megyei Jogú Város a továbbiakban is örömmel támogat minden olyan kezdeményezést, amely a két megye, illetve a két város közeledését segíti. A konferenciához sok sikert kívánok, és remélem még sokszor fogunk találkozni itt, a múzeum falai között.

Az előadások szövegei:

Medgyesi Pál: Avar kori és 10–11. századi temetőrészlet Csárdaszállás–Hanzély-tanya lelőhelyen (MRT 10. 4/21. lh.)

1998 tavaszán Mezőberény és Gyomaendrőd között ivóvízvezeték építettek, mely során, végig a két település közötti út D-i oldalán, kb. 80 cm széles, 150 cm mély árkot ástak. Már a tervek átnézésekor láttuk, hogy több, korábról ismert lelőhelyet vágnak át az építkezés alatt.

A munkák során 1998. június 3. és 26. között leletmentést végeztünk a Csárdaszállás–Hanzély-tanya lelőhelyen, mely a csárdaszállási lelőhelyek között a 21-es topográfiai számon van nyilvántartva. A topográfia nyilvántartásban és a megjelent topográfiai kötetben a 21-es lelőhely Csárdaszállás községtől DK-re, a mezőberényi országút É-i részén van jelölve, közvetlenül az út mellett. Most az út DNy-i részén kiásott vízvezeték árkában találtunk régészeti objektumokat. Mivel semmi sem indokolja, hogy külön lelőhelyként kezeljük a két területet, ezért egy lelőhelynek vettük azokat.

A lelőhelyen, a topográfiai felmérések szerint, az út É-i oldalán egy kb. 30 m átmérőjű, 2,5-3 m relatív magasságú halom állt egy tanya mellett. Kovalovszki Júlia már 1958-ban járt a területen. Ekkor a halom déli lejtőjének egy részét elsimították, és egy disznóól építése közben kb. 30 cm mélyen két csontvázat találtak. A két váz között kb. 2 méter távolság volt, és mindkettő fejjel DDNy-nak feküdt. Az egyik koponyája hiányzott, mellékletük nem volt. Koruk kérdéses.

Később a tanyát lebontották, majd 1988 őszén a halmot is elhordták. A halom elpusztítása előtt és közben Szénászky Júlia leletmentést végzett a helyszínen. Rézkori temetkezést, szkíta és kelta sírokat, szarmata, valamint Árpád-kori objektumokat tárt fel.

A halom elhordása idején folytak a 10. sz. régészeti topográfiai kötet terepbejárásai, s a bejárást végzőkkel többször is megfordultunk a lelőhelyen. Minden alkalommal elpusztított sírokat figyeltünk meg, melyek korát nem lehetett megállapítani.

Az 1998-as munkák alatt az út DNy-i oldalán kb. 100 cm mély, 50-60 cm széles árkot ástak a vízvezetéknek, közvetlenül az útpadka mellett. Az árok alját megnyesve megfigyelt sír és gödörfoltok alapján indult el a leletmentés. A leletmentésünk során 19 sírt és három gödröt tártunk fel. Valójában 18 sírről van szó, mert a 2. sír, mely egy magányos koponya volt, és 16. koponya nélküli sír összetartozik. A leletanyag több korszakból származik. A sírok közül 15 (valójában 14) avar kori volt (2., 4-16. és 18. sír), köztük 4 fülkesírt is kibontottunk (7., 10., 12., 18. sír). A 15. sírban a koponyán gyógyulásnak indult jelképes trepanációt nyomait figyeltük meg. A gödrök szarmata koriak voltak. Az avar leletanyagban gyöngyök, fülbevalók, orsó-gombok, vascsatok, bronz kisszíjvég, bronzsat és bronzkorong található. Ezek alapján az avar temető kora: 7. század vége, 8. század eleje. A 10–11. századi sírokban (1., 3., 19. sír) mindössze egy vaskés és egy S-végű hajkarika volt. A 17. sírban zsugorított temetkezést találtunk, mely talán 10–11. századi vagy esetleg őskori lehet.

Florin Mărginean (Ro), Gheorghe Pascu Hurezan (Ro): A háztartási tér kutatása az Árpád-korban és a késő középkorban, Pecica Rovine/ Caprarul Mic (Arad megye, Románia) településen

Investigarea spațiului domestic din perioada arpadiana și sfârșitul evoluției medii la Pecica Rovine/Căpravanul Mic (jud. Arad/România).

Investigating the domestic space from Arpadian era and late Middle Age near Pecica Rovine/Căpravanul Mic (Arad County/Roumania).

Prin comunicarea de față doream să prezint date preliminare legate de formele de locuire și organizare domestică din perioada arpadiană, într-o microregiune delimitată de așezări sau mănăstiri atestate documentar în perioada amintită (din zona Nădlac, Pereg, Șeitin și Pecica). Timpul scurt avut însă la dispoziție nu mi-a permis să mă ocup de prima parte a tematicii alese, din care cauză voi prezenta doar rezultatele unei săpături preventive efectuate în primăvara acestui an. Rezultatele completează însă imaginea legată de locuirea și formele de organizare din spațiul geografic avut în vedere aici. La acestea se adaugă descoperirile de dată recentă de pe autostrada Nădlac – Arad, din același orizont cronologic. La fel de importante sunt descoperirile mai vechi din intervalul cronologic menționat mai sus, mare parte dintre ele rămase încă inedite, care completează cunoștințele legate de habitatul de la Mureșul de jos în epoca arpadiană.

Punctul Rovine / Căpravanul Mic se află la ieșirea din Pecica spre Nădlac, între canalul de sub vii și șoseaua europeană Arad – Nădlac. Din punct de vedere geografic zona se află în plină Câmpie de Vest, subdiviziune a Câmpiei Nădlacului.

Săpătura preventivă a fost realizată ca urmare a amenajării unei parcări pentru tiruri.

În suprafața delimitată de parcare au fost documentate complexe databile în trei orizonturi cronologice după cum urmează: epocă post-romană (sec. III-V), epocă arpadiană și medieval târzie.

Cele care ne interesează pe noi sunt cele databile în intervalul secolelor XI-XIII și perioada de final a evului mediu. Pentru zona avută în vedere informațiile documentare despre formele de locuire domestică lipsesc aproape cu desăvârșire, iar puținele documente scrise fac referire la forme de organizare ecleziastică sau administrativă. Acest fapt ne face să credem că apelul la arheologie este unul necesar și important în acest sens.

Așadar în perimetrul cercetat au fost documentate trei locuințe adâncite, amenajări gospodărești (cu cuptoare de gătit, gropi de provizii) și un mic spațiu funerar (2 morminte) corespunzătoare perioadei arpadiene și câteva amenajări gospodărești (locuințe) de la sfârșitul evului mediu.

În cele ce urmează mă voi opri doar asupra aspectelor legate de spațiul domestic al locuințelor, cultura materială (ceramica mai ales) și amenajările domestice (cuptoarele de gătit), celelalte aspecte tratându-le doar în conexiune și pentru datarea descoperirilor.

Cele trei locuințe au fost construite în spațiul de nord al suprafeței cercetate, cx 27 și cx 29 fiind dispuse paralel, iar cx 26 fiind probabil amenajată ulterior. Înspre sud-est au fost amenajate două cuptoare de gătit legate între ele printr-un șanț, un alt cuptor fiind amplasat în partea de sud-vest. Între acestea există trei complexe, care din punctul meu de vedere par a fi cuptoare de redus minereu. Cu toate că nu am descoperit în interiorul lor nici un fel de piese tipice acestei perioade, în locuința cx 26 am descoperit două fragmente de minereu de fier / sau lupe de fier? La acestea se adaugă două morminte descoperite în extremitatea de est.

Revenind la cele trei locuințe și cuptoarele casnice, în acest stadiu pot să spun că nu au avut o durată prea lungă de folosire, atât umplutura/stratigrafia, amenajările interioare cât și piesele descoperite sugerând acest lucru. Prin dispunerea lor locuințele notate cx 27 și cx 29 par să fie contemporane, iar locuința cx 26 probabil mai timpurie. Toate sunt de formă patrulateră (cx 26 - 3,8 x 3,6 m; cx 27 - 3,35 x 3,4 m; cx 29 - 3,6 x 3 m). Toate aveau în colțul de NE amenajate vetre de cuptor. De asemenea doar în cazul locuințelor cx 26 și 29, care se întretaie au fost documentate urme de gropi pentru stâlpii de susținere din lemn.

Din păcate piese au fost descoperite doar în cx 26 și cx 29, iar acestea constau în fragmente de vase ceramice (oale) și ustensile de os.

În cadrul locuinței cx 26, considerată de noi cea mai timpurie au fost descoperite câteva fragmente ceramice ale unor vase tip oală (jar), cu buza evazată, arse inoxidat unele și oxidant altele, realizate la roată rapidă, din pastă degresată cu nisip. Decorul constă din linii incizate în valuri, pe buze, pe gât și pânțece, uneori și în combinație. Din cuptorul amenajat în colțul de NE s-a păstrat doar o mică amprenta din lut ars a vetrei.

În locuința cx 29, care probabil taie cx 26, au fost recuperate două fragmente ale unor vase tip oală cu buza evazată din vatra cuptorului amenajat în colțul de NE. Arderea a fost inoxidantă/reductant, realizate la roata rapidă, fiind folosit nisip ca degresant. La unul decorul constă din linii incizate paralele, se pare că pe toată suprafața vasului, iar celălalt din două registre de linii în valuri imediat sub gâtul vasului și linii paralele pe pânțece. Se pare că vatra cuptorului a fost amenajată cu cărămizi, mai multe fragmente fiind dislocate, între ele fiind descoperite și fragmente de coji de ouă. În gura cuptorului s-a păstrat un străpungător de os.

În locuința cx 27 nu s-au descoperit urme de cultură materială, s-a păstrat doar o mică amprenta din vatra cuptorului amenajat în colțul de NE, peste care așezate câteva fragmente de cărămidă.

La NE de aceste locuințe, cca. x m, au fost amenajate două cuptoare cu calotă și groapă de deservire, legate între ele printr-un șanț. Din gura unuia dintre ele (cx 3), practic groapa de

deservire, din peretele estic, a fost recuperat un vas tip oală reîntregibil, cu buza evazată și decor realizat pe toată suprafața din linii incizate paralele. Vasul a fost ars inoxidant, realizat la roata rapidă, din pastă degresată cu nisip. Celălalt cuptor, de formă circulară, din partea de NV atrage atenția doar prin faptul că pe vatră au fost așezate cărămizi, dintre care una mai mare, asemănătoare cu tegulele romane.

Analogiile atât pentru locuințe, cât și pentru ceramică există în spațiul imediat învecinat, precum și pe întreaga vale a Mureșului. Aș enumera doar câteva: Vladimirescu Cetate, Felnac Complexul Zootehnic, Variașu Mic, Pecica, Sântana, Frumușeni Mănăstirea Bizere, Sâmbăteni sau Arad.

În privința datării aș inclina spre a doua jumătate a secolului al XII – începutul secolului al XIII-lea. Din punctul meu de vedere reprezintă exact orizontul dinaintea invaziei mongole și ceea ce este interesant lipsesc clasicele căzănele (o situație similară avem la Variașu Mic, puțin mai la NE față de situl nostru). Inventarul funerar descoperit, mai ales analogiile pentru cercelul globular în descoperiri din Banat și sudul Dunării, deci mediul bizantin, pot fi argumente pentru datarea propusă. În acest context ar putea fi încadrate și cele trei cuptoare de redus minereu cu analogii ceva mai timpurii în vestul Ungariei, pentru care însă mai este nevoie de realizarea unor analize pe mostrele prelevate.

În ceea ce privește formularea ”Locuire și neAșezare” am pornit de la idea că pentru perioada și spațiul avut în vedere există mai multe tipuri de locuire, așezările în înțelesul clasic fiind puține, fapt sugerat și de sursele scrise și mai nou și cele arheologice. Apariția unor vetre stabile, cunoscut fiind procesul de roire pentru perioada medieval timpurie, putem spune că se datorează și pătrunderii creștinismului cu formele sale de organizare, adică ridicarea bisericii satului în jurul căreia s-au organizat așezări, (v. cazul Peregului). La acestea mai pot fi amintite satele care se aflau sub ascultarea unor instituții ecleziastice, amintim în acest sens datele referitoare la satele Ghioroc, Zăbrani, *Seud* și *Iwanhaza*, din 1078-1081 (...*quasdam possessiones sive villas dicta ecclesie Tytulensis videlicet Zeudy, Zabraan, Maghyar Toth Zabraan, Gyarru, Iwanhaza et Vodkerth vocatus in comitatu Orodiansis, iuxta fluvium Morus habitas, ...*).

Cum bine se știe cele mai dens populate spații erau cele din jurul unor artere comerciale sau râuri. În acest sens situația noastră este edificatoare, cu așezări concentrate în jurul unor centre de putere laică sau ecleziastică (v. Cenad, Pecica, Vladimirescu), s-au răsfirate pe grinduri și în câmpia înaltă de-o parte și de alta a Mureșului. Trebuie avut în vedere că numărul mare de descoperiri din anumite zone (în cazul nostru Arad sau Pecica) nu înseamnă neapărat și o densitate ridicată de așezări, deoarece mobilitatea comunităților în căutarea de pământ fertil pentru agricultură și pășuni era destul de mare la începutul evului mediu. Mai trebuie avut în vedere și faptul că descoperirea doar a câtorva fragmente ceramice într-o arie relativ mică nu înseamnă neapărat că avem de-a face cu o așezare/sat.

Pentru zone relativ apropiate de noi, există o clasificare în trei forme de locuire: așezările permanente (satele), așezările compacte (grupuri de câteva locuințe) și așezările dispersate (sălașurile).

Această clasificare teoretic ar putea fi aplicată și în cazul nostru având în vedere situația din teren, care nu putea fi mult diferită de spațiile învecinate.

Cele câteva complexe descoperite pe latura vestică a sitului, o locuință și câteva amenajări gospodărești (cuptoare), databile la finele perioadei medievale (sec. XVI), indică reluarea locuirii în acest spațiu. Pentru acestea există analogii în imediata vecinătate, multe dintre ele fiind menționate de surse scrise, dar și cartografice.

Gulyás András: A Szarvasi vár

Tisztelettel köszöntök minden résztvevőt. Mostani előadásomban a szarvasi palánkvár régészeti kutatásáról szeretnék beszélni. A szarvasi lokálpatrióták számára köztudott, hogy Szarvast Harruckern János György telepítette újjá, a felvidékről lehívott evangélikus vallású tótok segítségével 1722-ben. A város minden évben megünnepli az újratelepítés ünnepét július 23-án, és több könyv és kiadvány foglalkozik az 1722 utáni évekkel. Az ezt megelőző időszakról azonban szinte senki nem tud semmit. Szarvas története nem 1722-vel kezdődött. Korábban is éltek itt emberek, és stratégiai fontosságú fekvése miatt a török egy várat is építtetett ide.

A területet először Szarvas-halomként Anonymus említi. Gestájában leírja, hogy Ösbő és Velek seregével Szarvas-halomnál kelt át a Körösön. Később IV. László király három oklevelét itt keltezte. Hosszú csend után a XV. században szólalnak meg újra a források. 1461-ben Gerla-i Ábrahám fiai, Tamás és Bálint tulajdonában van a falu, majd fokozatosan más családok kezébe került át, a török uralom előtt már 8 birtokosa volt. A település egy jelentéktelen kis falucska volt, néhány házzal, 1560-ban pl. csak 12 ház állt Szarvason, ehhez képest a kb. 10 km-re lévő Décsén ekkor 130 házat számoltak össze.

1469-ben említik először a források, hogy a falunak van egy átkelőhelye, gázlója a folyón. Ez az átkelőhely stratégiai fontosságú lehetett a töröknek, mivel a Gyula – Szolnok úton itt tudtak átkelni a Körösön. Szarvast a gyulai szandzsákhöz, azon belül is a békési náhijéhez csatolta Gyula 1566-ban történt elfoglalása után. Az 1567-es török adóösszeírásánál már szerepel az átkelőből befolyt adó, amely 80.000 akcsét tett ki. Valószínűleg ennek a forgalmas átkelőhelynek a védelmére építette 1579 és 1583 között a palánkvárat a török, és épített hidat a Körösön át. A várban 180 katona állomásozott, az 1590-91-es defter 117 lovast, 34 gyalogost, 20 szerb martalócot és három tüzért említ a vár védőjeként.

A 15 éves háborúban, 1595-ben a török feladta és felégette a várat, és az ágyúkat Gyulára vontatta. Miksa főherceg portyázó serege ellenállás nélkül foglalta el a vár maradványait, de nem maradt sokáig császári kézben, később felhagyták a várat.

A vár újjáépítésének dátuma nem ismert. 1673-ból szólnak újra a források a törökről, de nem sokáig volt a török kezében a vár, mivel 1685-ben a Hessler császári tábornok által vezetett csapatok foglalták el, akik egy évig állomásoztak a várban, majd a palánkot széthányatták, a Körösön átnyúló hidat pedig felégették. A híd nagy valószínűséggel ott volt, ahol a mostani, M44-es út hídja, mivel a XVIII – XIX. századi rajzok és térképek is erre a helyre lokalizálják. Itt lehetett a korábbi gázló is.

Visszatérve a várhoz, több rézmetszet is készült róla. Az első metszetek még a 15 éves háború alatt készültek, valószínűleg a környéken portyázó császári katonák elmondása alapján. Az első metszet 1600-ból, William Dillich nevéhez köthető, aki egy négyszögletű várat ábrázol, sarkain körbástyákkal és egy olasz bástyával. Erről készülhetett egy másolat Hans Zimmermann által 1604-ben, valamint 1687-ben Giacomo Rossi is ezt a képet másolhatta le. Dillich egy másik képet is készített 1606-ban, ahol Szarvas várát már egy téglalap alakú várnak ábrázolja, csak kör alakú bástyákkal, és oldalán egy kapuval, melyet egy kettős kaputorony védett. Ugyanígy ábrázolja Bouttas Szarvast az 1688-as munkáján. Az ábrázolásokon megjelenik egy dzsámi, egy fürdő, egy minaret, és egy templom tornya is kimagasodik a várfalak fölé.

Van még egy ábrázolása Szarvasnak, ami Delisle francia hadimérnök munkája. 1686-ban végigjárta az 1685-ben elfoglalt várakat, Szolnokot, Szarvast, Szegedet és Aradot, és lerajzolta a várak alaprajzát. Ezen egy kettős várat láthatunk, egy belső és egy külső várat. Nyugat felől a Körös, többi oldaláról pedig várarak védte. Nyugat felé hídon lehetett a Körösön átkelni, és Szolnok felé továbbhaladni, kelet felől pedig egy megerősített oldalsó kapu állt. Innen mehettek tovább Gyula,

Orosháza, Endrőd és Szentes felé. Véleményem szerint a Delisle féle alaprajz és a Dillich féle 1606-os, valamint a Bouttas féle 1688-as rajzai megegyeznek, és ezeket a rajzokat lehet hitelesnek venni.

A vár történeti forrásokból való megismerése után térjünk rá a palánk régészeti kutatásaira is. A XIX. és XX. század első felében kerültek elő kisebb leletek a vár területén belül végzett földmunkák során, de hivatalos feltárás nem folyt. Az első ásatás Dr. Juhász Irén végezte 1978 tavaszán, ezúton is szeretném megköszönni, hogy átadta az anyagot feldolgozásra. A múzeum mögötti udvaron egy új óvoda épületét kezdték építeni, és a tartóoszlopok helyének kiásásakor előkerülő leletek miatt hívták ki a múzeum régészét, aki gyorsan feltárta és ledokumentálta a látottakat. Még ez év őszén egy társasház építésekor hasonló esemény játszódott le, itt is az oszlopok gödreit sikerült feltárni. E két alkalommal a vár keleti várarkának részletét tárta fel Juhász Irén, mely árok 22 m széles és 4,5 m mély volt. Az árokban cölöplyukakat vett észre az ásató, és két sírt is feltárt. Az előkerülő régészeti leletek vegyesen török koriak és újkoriak voltak. Valószínűleg a vár széthányása után az árok sokáig nyitva volt, és ezért szemetesgödörként is használták a helyiek, mint ahogy Markovitz Mátyás evangélikus lelkész is leírta. Megemlíti, hogy az árokba trágyát, kályhaszemeket, állatsontokat dobáltak a szarvasi lakosok, akik nem tisztelték a régmúlt dolgait. Az ásatáson előkerült leletek nagy része is ezek közé tartozik. Nagyon sok a kerámiatöredék, melyek a XVII. – XVIII. századból származik. Kerültek elő perzsa fajanszedények, amelyek biztos a törökökhöz köthetőek. A török kávézási szokások honosították meg a perzsa fajanszcsészéket hazánkban, és egy-két töredék előkerült a 78-as ásatáson is. Kerültek elő cseréppipák is, melyek megjelenését szintén a törökökhöz, az általuk meghonosított dohányzás szokásához kötik.

1978 után különböző földmunkák során került elő néhány régészeti lelet, de régészeti munka nem folyt, egészen 2013-ig. Tavalay Európai Unió forrásból elkezdtek felújítani Szarvas belvárosát. A tudomásomra jutott, hogy egy szökőkutat, és a hozzátartozó gépházat akarnak építeni a Vajda Péter utcán, a gépház 2 és fél méterre mélyedne a földbe. A kivitelezővel megegyeztünk, hogy az építés előtt megkutatjuk a területet. A feltárt 10 m x 4 m-es területen a felső 1 méter erősen bolygatott volt, több közművezeték is keresztülfutott a szelvényen. A feltárás során egy égett réteget tudtunk kibontani, amelyet egy török-kori szemetesgödör vágott át. Az égett réteg valószínűleg Szarvas 1595-ös elpusztításához, az azt átvágó objektum pedig a későbbi újjáépítéshez kapcsolódott.

Idén egy újabb beruházással bolygatták meg a területet, a termálvíz-vezetékeket fektettek le. Régészeti megfigyelés volt előírva, és a munkám során egy égett részt vettem észre az egyik árok alján. Egy többszörösen rétegzett objektum 3 x 3 méteres részletét bontottuk ki, 2,5 m mélységben előkerülő aljáig. Az objektum északi fala beleesett a szelvénybe, de kelet, dél és nyugat fele folytatódott tovább, az alja dél felé mélyült. Rengeteg leletanyag került elő, állatsontok, téglák és kályhaszem-töredékek, kályhacsempe-töredékek, kerámia és üvegtöredékek. Ráadásul több, szerves anyagban gazdag réteg is volt az objektumban. Sajnos, nem tudtuk az objektumot teljes mélységben átvágni, de a déli széle az északitól 11 m-re került elő. A leletek, a sűrű rétegződés és az objektum nagysága alapján feltételezhetjük, hogy az objektum egy árok volt, mely a belső és a külső várat választotta el egymástól.

Markovicz Mátyás szerint a vár 82 m széles és 107 m hosszú volt, központjában a mai Ótemplom előtti templom állt. Eredetileg azt gondolták korábbi kutatók, hogy az egész vár ekkora volt. Véleményem szerint ez csak a belső vár volt. A régi Delisle féle alaprajzot ráhelyezve a Google Earth fényképére, Juhász Irén ásatásainak a helyét, és a mai hidat alapul véve, megállapíthatjuk, hogy a Szarvasi palánkvár egy nagy, körülbelül 400 m hosszú és 120 – 150 m széles vár volt. A déli fala a mai víziszínház környékén állt, az északi fala pedig a mai Ótemplom északi végében volt. A keleti fala a mai Petőfi utcától néhány méterre, keletre, a nyugati fala pedig a Körös mellett futott.

Az idei ásatásomon előkerült objektum pedig a külső és a belső várat elválasztó fal alatt volt, mint mondtam, ez lehetett a belső és a külső vár közötti várárok.

A várhoz tartozott egy őrtorony is, amely keletről védte azt. A mai 44-es út mellett fekszik egy rézkori kurgán, amely tetején állhatott valaha egy őrtorony, amelyet több korabeli rézkarc is ábrázol. A kurgán bolygatásánál több török kori emlék is előkerült, például egy szablya pengéje és egy ezüstcsat is. Sajnos, egyik sem ásatásból.

Jelenleg ennyit tudunk a szarvasi palánkvárról, remélem, későbbi kutatások során sikerül majd még többet megtudni róla.

Köszönöm a figyelmet.

Victor Sava: A hatalom földrajzi kivételése az Alsó- Maros folyó környékén a késő bronzkorban

Nem adott le rövid összefoglalót.

Rózsa Zoltán: Árpád-kori csatornarendszerek

Nem adott le rövid összefoglalót.

Nagy Dániel: Eltérések az angol és a magyar ásatási módszerek között

A régészet leggyakoribb módszere az ásatás. Tehát az ásatási módszer → módszer a módszerben.

2007 és 2012 között, négy és fél évig dolgoztam az angliai Northamptonshire Archaeology-nál. Előadásomban a két ország ásatási módszereit hasonlítom össze.

Ásatások típusai (ebben lényeges különbségeket nem tapasztaltam):

- Próbafeltárás
- Megelőző feltárás
- Régészeti megfigyelés
- Mentő feltárás (leletmentés)
- Tudományos kutatási programhoz kapcsolódó feltárás (tervátás)

Angliában *próbafeltárásokon* és *megelőző feltárásokon* dolgoztam. Anglia teljes területén, közel 100 projektben vettem részt. A munka sose állt le, egyik ásatásról kerültem a másikra, ezért is ez a nagy projekt szám.

A legelső napon kaptam egy *kézikönyvet*, ebben leírták mik az elvárásaik, hogy kell ásni, dokumentálni, rajzolni, fotózni, színeztetni, mintákat venni, leletanyagot elcsomagolni stb.

Az első hetekben kaptam egy pár gumicsizmát, egy pár ásatási bakancsot, egy esőkabátot, egy esőnadrágot, egy láthatósági mellényt, egy láthatósági kabátot, és egy sisakot.

Az első ásatási napon, a *szerszámokkal* kellett megismerkedtem, mivel lényegében minden más volt, mint idehaza.

Angol szerszámok:

- trowel (a magyarok spaknit használnak, plusz horolót)

- lapát (a magyarnak hosszabb a nyele, így lehet rá könyökölni)
- ásó (a magyar hegyes és éles, és lehet rá könyökölni)
- kapaszerű eszköz (a magyarok nyelőlapátot használnak. Angliában használhatatlan a sok kő miatt)
- csákány (magyar ásatásokon nagyon ritkán használják, az angolon nélkülözhetetlen)
- vödör és szivacs (állandóan használatos, alulról-fölülről jön a víz)
- pallók (a sárosság miatt gyakran kellett pallójárdát kiépíteni)
- narancssárga kerítéskiépítés (lényegében kötelező kiépíteni)
- fémkerítés kiépítés (speciális esetekben ki kellett építeni)
- talicska (nagyobb mint a magyar, próbafeltárásokon nem használatos, megelőzőn kötelező)
- nagy parfis és a kis parfis (a magyarok seprűket használnak)
- szenes kis lapát (hihetetlen de még ez is teljesen máshogy néz ki)

Egyéb eszközök:

- benzinmotoros szivattyú (nem emlékszem, hogy Magyarországon használtuk volna)
- szintezőműszer (állandóan használják, magyarok ritkán)
- mintavételi vödrök (amit feltártunk, abból mintát is vettünk, idehaza ritkán veszünk mintát)
- vízhatlan papírlapkák (a mintavételezésre és az ásatáson metszetjelölésre, context számozáshoz)
- fényképezőgépek (fekete-fehér, színes-dia, digitális, magyarok mostanában csak digitálist használnak)
- fényképezőtábla (angolok nagyon ritkán használják, palatábla-kréta)
- északjel (angolok felrajzolják a palatáblára, a regiszterből derül ki igazán a tájolás)
- méterrúd (csak egy vízszintes)
- rajztábla (felragasztanak egy viaszkos milliméterpapírt a táblára, erre kerül a vízálló pauszpapír → erre rajzolunk)
- 6H keménységű grafitceruza (idehaza 0,5-ös mechanikus ceruzákat használnak, B vagy HB-st)
- golyóstoll (kizárólag fekete színűt lehet használni, itthon mindenki kék színűt használ)
- műanyag leletes zacskók (több méretben, önzáródó, három fehér csíkkal, nincs belső cetlizés)

Próbafeltárásokon:

- másfél méteres bambuszbotok zászlócskákkal (nagy fűben is jól láthatók)

A csapat:

- nincsenek ásatási segéd munkások
- mindenki régész
- létszám: 2-5 fő (nagyon ritkán magasabb)

Tevékenység:

- az ásatásvezető kiosztja kinek hol van a területe
- ott az adott régész minden munkafolyamatot végig csinál
 - ás
 - leletanyagot csomagol
 - rajzol (metszetrajzok, felszínrajzok)
 - fotóz
 - szintez
 - mintát vesz
 - kitölti a formanyomtatványokat (dokumentál)

Ki kell e mindent ásni?

Nem! Csupán a kulcsfontosságú területeket: Árkok keresztezését, árokvéget, hosszú árkot egy-két helyen, mélységétől függően egy-két méter szélességben. A gödröket, cölöplyukakat csak félbe kell bontani, a másik fele ott marad. Természetesen a temetkezéseket teljes egészében fel kell tární.

Nincsenek objektumok! Csak contex-tek vannak. Egy egyszerű példa: egy gödör három réteg betöltéssel az négy contex-t. Egy a vágás, három a réteg. A leletes-zacsókra az adott réteg száma kerül. A formanyomtatványok kitöltésénél is az adott rétegről írok, nem az objektumról. Minden ásatást egy fémdetektoros tüzetesen átvizsgál: rengeteg fém eszköz, pénz stb. kerül így elő.

Esőnap!

Magyarországon, hogyha esik az eső nem dolgoznak az ásatási segéd munkások, a technikusok, régészek: ez az *esőnap*.

Angliában lényegében minden nap esik. Így *esőnap* nincs. Esőben is dolgoztunk!

Lehet vitatkozni melyik módszer a jobb: az angol, vagy a magyar?

Szerintem ezt nem lehet eldönteni. Ki mit tanult, gyakorolt be, ki mire esküszik.

Bár nem lenne haszontalanság, adaptálni módszereikből pár dolgot, ami talán működne a magyar ásatásokon is!

A háromnapos konferencia programjain összesen 118 fő vett részt.

Összegzés:

Összességében elmondható, hogy a konferencia sikeres volt. A bemutatott eredmények hozzájárulnak egymás munkájának megismeréséhez, és további kutatási lehetőségek kereséséhez. Többek között felmerült, hogy a Rózsa Zoltán által bemutatott árokrendszerekhez hasonlókat megfigyeltek Arad Megye területén is, és a továbbiakban külön figyelmet fordítanak ezek felkutatására.

Az egykori szarvasi vár közelében megfigyelhető „örtorony” párhuzamai is fellelhetők román területen, de hasonló volt Sarkad határában is. Kiderült az is, hogy a városok beépített területein mindkét megye régészei hasonló problémákkal küzdenek. Az álló épületek miatt, csak kisebb, egy-egy munka miatt szabaddá váló területeken lehet ásatást végezni.

Felmerült annak a lehetősége is, hogy határon átnyúló, mindkét megye területét érintő közös projektek keretében lehetne kutatásokat végezni.

Mindenképpen sikeresnek tartjuk a konferenciát, fontos eredmények születtek. Terveink szerint a következő években tovább erősítjük az együttműködést a két múzeum között.

A Nemzeti Kulturális Alap által biztosított támogatást ezúton köszönjük. A programról készült részletes ismertető (leírás és képek) a múzeum honlapján (<http://munkacsy.hu/>), a Pályázati beszámolóknak menüpont alatt található.

Békéscsaba, 2014. december 3.

Medgyesi Pál
régész

A konferencia meghívója:

A Munkácsy Mihály Múzeum tisztelettel meghívja Önt a

Határtalan régészet

A Békés- és Arad megyei kutatások legújabb eredményei című
II. Magyar-román Határmenti Konferenciára

MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM
Békéscsaba,
2 0 1 4

2014.
október 22-én,
10 órára

Munkácsy Mihály Múzeum, Lenkefi Terem,
Békéscsaba, Széchenyi u. 9.

Munkácsy Mihály Múzeum
5600 Békéscsaba, Széchenyi utca 9.
Telefon/Fax: +36 66 323 377
web: www.munkacsy.hu
e-mail: mmm@bmmi.hu
Felelős kiadó: Ando György múzeumigazgató

A konferencia programja

10.00 - 10.30

A megjelenteket köszönti:
Békéscsaba Megyei Jogú Város
képviselője és Ando György
múzeumigazgató

12.00 - 13.00 Ebéd

10.30 - 12.00 Előadások

Medgyesi Pál (Hu):
Avar kori fülkesíros
temetkezések Csárdaszállás
határában

**Florin Mărginean, Gheorghe
Pascu Hurezan (Ro):**
A háztartási tér kutatása
az Árpád-korban és a késő
középkorban, Pecica Rovine/
Căpravanul Mic (Arad megye,
Románia) településen

Gulyás András (Hu):
A szarvasi vár ásatásai

13.00 - 16.30 Előadások

Victor Sava (Ro):
A hatalom földrajzi kivételése
az Alsó-Maros folyó környékén
a késő bronzkorban

Rózsa Zoltán (Hu):
Árpád-kori csatornarendszerek

Nagy Dániel (Hu):
Eltérések az angol és a magyar
régészeti ásatási módszerek
között

16.30

A Küzdöttek itthon, harcoltak
a fronton című I. világháborús
centenárium kiállítás
megnyitója

Sajtó megjelenések, sajtóvisszhang:

Elektronikus megjelenések:

Csabai Mérleg

http://www.csabaimerleg.hu/index.php?page=hir&hir_id=9054

Hír6

http://hir6.hu/cikk/103983/hatartalan_regeszet_bekescsaban

BékésIfi

<http://www.bekesifi.hu/programlista.html?1413964800.event.1944>

Békéscsaba Megyei Jogú Város honlapja

http://www.bekescsaba.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&menuparam5=63&menuparam_22=2707

Csaba TV

<http://www.csabatv.eu/node/2981>

<http://www.csabatv.eu/node/2988>

hirek.ma

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:tu2k4kQPijwJ:hirek.ma/hirek/hatartalan-regeszet-bekescsaban+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>

sztarold.hu

<http://sztarold.hu/kiemelt/hatartalan-regeszet-bekescsaban>

Múzeumok Őszi Fesztiválja honlap

http://www.oszifesztival.hu/programok_hu.html?pid=457

museum.hu

http://www.museum.hu/program/Hatartalan_regeszet_-

[_Muzeumok oszi Fesztivalja Munkacsy Mihaly Muzeum Bekescsaba](http://www.museum.hu/program/Hatartalan_regeszet_-)

Foaia Românească

<http://foaiaromaneasca.blogspot.hu/2014/11/cele-mai-importante-descoperiri.html>

Munkácsy Mihály Múzeum honlapja

http://munkacsy.hu/index.fcgi?rx=&item=&nyelv=hu&menuparam3=165&menuparam_6=959&type=6

http://munkacsy.hu/index.fcgi?rx=&item=&nyelv=hu&menuparam3=165&menuparam_6=968&type=6

Munkácsy Mihály Múzeum Facebook oldala

<https://hu-hu.facebook.com/munkacsy.muzeum>

https://www.facebook.com/permalink.php?id=504809566265459&story_fbid=710745765671837

<https://www.facebook.com/munkacsy.muzeum/posts/718159701597110>

Rádió1 Békéscsaba

Reklámkampány 2014. október 16–21. között

Mega Rádió

Reklámkampány 2014. október 16–21. között

A rádió spot szövege:

Kíváncsi az avar kori fülkesíros temetkezésekre? Akar többet tudni a szarvasi vár ásatásairól? Meg akarja ismerni az Árpád-kori lakóházakat, csatornarendszereket? Szeretné tudni milyen volt az Alsó-Maros folyó környéke a késő bronzkorban? Érdeklík az angol és magyar ásatási módszerek közötti eltérések?

Békés és Arad megyei magyar és román régészekről hallhat mindezekről az október 22-én 10 órakor kezdődő konferencián.

Határtalan régészet. A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával a Munkácsy Mihály Múzeumban.

További információ: www.munkacsy.hu

Nyomtatott megjelenések:

Békés Megyei Hírlap, LXIX. évf. 245. szám, 2014. október 20.

nem figyel rá - valaki ellopja - tájékoztatott a megyei rendőr-főkapitányság, az Orosházi Rendőrkapitányság lopás vétség miatt nyomozást indított és a történetek kapcsán óvatosságra inti a diákokat.

Fontos, hogy a tanulók vigyázzanak értékeikre, még rövid időre se hagyják őrizetlenül a telefonokat, pénztárcákat. A rendőrség kéri a szülőket, időszakonként beszéljenek gyermeküknek a lopások megelőzési lehetőségeiről, elevenítsék fel az értékek megővására vonatkozó szabályokat. ■ L. B.

azt lapunknak elmondta, az év hátralévő részében a folytatások mellett olyan különlegeségekre is számíthatnak majd

diók egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a világpremierekre, azaz, hogy a nagysikerű filmek gyakorlatilag hazánkban

8. A Galaxis őrzői
9. Szexvidéó
10. A bűnös (hazai premier október 23-án)
FORRÁS: IMDB

nator avagy éppen a Mission Impossible új felvonására, de James Bond friss kalandjait is végigzmulhatjuk majd.

színbólum, ahogy és amibe a gyereketm öltöztetem. Legjobb márka, eredetiség, minőség - csak lássák, hogy nekünk erre (is) telik. Pedig egy gyereknek nem kell más, csak kényelmes, nyithető, gyerekbarát ruca. Köszönik, ők ebben érzik jól magukat. Nem mérgezdruca, izléstelen göncben, amire ráadásul vigyázni kell, nehogy piszkos legyen vagy elszakadjon. Hiszen drága volt, és nem a homokozóba való. Tessék mondani, és ilyenkor hol marad a gyerekkor?

HIRDETÉS

A Munkácsy Mihály Múzeum, tisztelettel meghívja Önt a

Határtalan régészet

A Békés- és Arad megyei kutatások legújabb eredményei című II. Magyar-Római Határmenti Konferenciára

2014. október 22-én, 10 órára

Munkácsy Mihály Múzeum
5600 Békéscsaba, Széchenyi utca 9.
Telefon/Fax: +36 66 353 377
web: www.munkacsy.hu
e-mail: mmm@mnm.hu

Munkácsy Mihály Múzeum, Lénikafi Terasz, Békéscsaba, Széchenyi u. 9.

A szakácskönyv is a poggyászukba került

VACSORA A világbajnokságra készülő mesterek Békésen lazítottak egy kicsit

Gőzerővel készül a Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szövetség nemzeti válogatottja - melynek gerincét Békés megyei mesterszakácsok alkotják - és a Békés Megyei Culinary Team is a novemberi luxemburgi szakács- és cukrász-világbajnokságra. A hét végén Hajtűszoboszon dolgoztak verseny munkáikon, de rövid pihenőt tartottak Békésen, hogy egy vacsorán vegyenek részt a támogatóikkal közösen, valamint a Békés Megyei Hírlap Idei, Egészséges étetek a család asztalára című szakácskönyvét is a poggyászukba tegyék.

Balról jobbra Doktor Zoltán, Szokai Imre, Horváth Ferenc, Seidler Zsolt, Kovács Csaba, Fodor Mihály, Timár Albin, Nagy Ákos és Ambrus György.

elmondták, a Békés megye alapanyagok széles tárházát felvonultatták Luxemburgba az ételükben a mangalica, és lamb- és fűrhústól az őzgerincig, a libamájig, hasonlóan kiskertek zöldségeihez, gyümölcsökhöz. Ezek jó részéből készült a szakácskönyvbe, mel megvásárolható a Békés Megyei Hírlap ügyfélszolgálati irodájában (Békéscsaba, Petőfi utca 2 és Munkácsy utca 9; Gyul Megyehez utca 10; Orosházi Kossuth utca 6-8.), megrendelhető kézből-főnként vagy a 06-40/510-510-es telefonszámon, s az elofizetes@medie.works.hu e-mail címen. ■ Ny. I.

Csabai Mérleg, XXIV. évfolyam, 20. szám, 2014. november 6.

CSABAI MÉRLEG

11

Határtalan régészet

A Békés és Arad megyei régészeti kutatások legújabb eredményeiről számoltak be október 22-én magyar és román szakemberek a Munkácsy Mihály Múzeumban.

Mint azt Medgyesi Pál igazgatóhelyettesőtől megtudtuk, az utóbbi években egyre fontosabbá vált a romániai intézményekkel, elsősorban az aradi és a nagyváradi múzeumokkal való kapcsolattartás. Az elmúlt években a régészek közös ásatásokon vettek részt Nagyváradon, a néprajzosok pedig több magyarországi és romániai településen végeztek adatgyűjtést, az internetikus kapcsolatokra, a nemzetiségek együttélésének vizsgálatára fókuszálva. Elkészült és 2010-ben kétfelvétel kötetben megjelent a térség négy múzeuma történetének feldolgozása is. Most többek közt az avarkori fülkesíros temetkezésekkel, az Árpád-kori csatornarendszerekkel, valamint az eltérő régészeti ásatási módszerekkel ismerkedtek a résztvevők.

V. A.

Lövészárok a múzeumban

„Küzdöttek itthon, harcoltak a fronton” kiállítás

Toborzó zene invitálta a látogatókat október 22-én a múzeum I. világháború kitérésének centenáriuma alkalmából rendezett, Küzdöttek itthon, harcoltak a fronton című kiállítására, amely 2015. január 11-éig látható a Múzsák termében.

Ando György igazgató a száz éves múzeum épületéről elmondta, hogy azt 1914. március 29-én adták át, ám nem sokáig tehetett eleget eredeti funkciójának, mert pár hónap múlva - 1914. július 28-án - kitört az első világháború.

Kiss Tibor az első nagy világháborús kitérésnek előzményeiről, körülményeiről, a nagyhatalmak eltűzött politikai és gazdasági céljairól beszélt.

– El kell mesélnünk a fiataloknak, de az idősebbeknek is a 100 évvel ezelőtti történeteket, hogy soha többé ne történhessen ilyen tragédia. Miért kellett a magyaroknak 51 hónapon át színt a fél világ-gyalog hadban állnia egy értelmetlen háborúban? Nos, ez

A kiállítás bővelkedik látványelemekben

az, amire keressük a választ a centenáriumi év során - emelte ki az alpolgármester. A kiállítást Szenográfi Péter történész, történelemtanár nyitotta meg, ismertelve a kiállítás tematikus felépítését. A tárlat gerincét három tematikus egység adja: a hátszág, a 101-es gyalogezred az első világháborúban, és a háború költsége, Gyóni Géza élete, munkássága. A kiállítás látvány-

elemekben is bővelkedik: vesszofonattal megerősített lövészárkok, géppuskafészek, hadifoglyok barakkja fogadja a látogatót.

A kurátor Kocsor János történész volt, akinek a centenáriumi alkalmából megjelent Előzűnt Ferenc Jóska - Tallósás első világháborús emlékek között című kötetét a szerkesztő, Martyn Emilia osztályvezető mutatta be.

Vándor Andrea

Jegyzet

A sütitől a „nyafogó vírusig”

Hideg ősz lett, és persze pont a kolbászfesztivál vendégváros napjaira. Gondoltam, sütiök valami almásat, meleg lesz tőle és olyan karácsonyiasan jó illat. Nem a megszokott pitével, hanem valami újdonsággal szerettem volna meglepni a családomat és a vendégeket, találtam is egy receptet az interneten. A süteményrecept alatt hozzászólások sorakoztak, belevoltam - nem kellett volna.

Már rögtön az elején ócsárló jelzőkkel illették egymást a hozzászólók, amiért az egyik ennyi, a másik meg annyi fahéjjal és cukorral látójának elkészíteni a süteményt. A nyolcadik, kilencedik hozzászólás pedig már a receptfeltöltő és egyik másik hozzászóló személyét illette nyomdafestéket nem tűró módon. Tessék? Emberek, ez csak egy süteményrecept! Miért kell ismeretlenül, arctalanul bántani a másikat? Miért kell a verbális brutalitás színterévé tenni egy virtuális receptkönyvet?

Szóval kikacsoltam a gépet, aznap nem újítottam.

Megsütöttem a mama receptje szerinti, békebeli almáspité, olyan szeretettel, ahogy csak tőlem lett. Aztán pár nap múlva - persze hogy az interneten - megláttam Bőjte Csaba üzenetét: „Ami elgondolkodtat, az az, hogy az ítélező, mindent leszóló, nyafogó vírus feltartóztat-hatatlanul ott burjánzik a közösségeinkben, mondhatni, szívesen látott vendég lett! A büntetés nélkül társait elítélő, megszóló, kigúnyoló ember a társadalmunk ebből, mely bizonyosan szétrágja, megöli közösségeinket, ha nem védekezünk ellene...”

Mikóczy Erika

Csabai fiúk a dobogó tetején | Tornáünnp Békéscsabán

Cele mai importante descoperiri arheologice din județul Bichiș și Arad, prezentate la Bichișciaba

„Arheologie fără frontiere” a fost titlul conferinței organizate pe 22 octombrie, în Sala Lenkefi a Muzeului Munkácsy Mihály din Bichișciaba, cu participarea arheologilor din România și Ungaria. „Frontierele artificiale care mai există, nu ne mai separă, chiar din ce în ce dispar și putem discuta foarte deschis despre aceste lucruri. Tocmai de aceea ne întâlnim ca să fie un schimb de experiență, să putem colabora și să avem rezultate cât mai bune în domeniul cercetărilor. Prin expunerea obiectelor dorim să le facem cunoscute publicului larg, pentru că aceasta este menirea noastră, de aceea suntem arheologi”, a concluzionat arheologul arădean, **Florin Mărginean**, în cadrul interviului acordat săptămânalului nostru.

Cuvântul de deschidere a fost rostit de către domnul **Medgyesi Pál**, director adjunct al Muzeului „Munkácsy” din Bichișciaba, în mod special au fost salutați arheologii de la Muzeul din Arad. La conferință a onorat cu prezența **Biró Csaba**, consilier al Consiliului Județean Bichiș, cercetătoarea **dr. Elena Rodica Colta**, iar din rândul comunității românești din Ungaria, cercetătoarea pensionară **Elena Csobai**, istoric și muzeograf. Titlul conferinței a fost „Arheologie fără frontiere”, în cadrul căruia au avut loc câteva

luarea muncii arheologilor români și maghiari ar fi importantă elaborarea programelor comune de cercetare, în care să fie fructificate rezultatele muncii comune. Arheologii **Florin Mărginean**, împreună cu **Victor Sava**, arheolog la Complexul Muzeal Arad, au încercat să facă o prezentare despre câteva descoperiri din perioada sfârșitului Evului mediu. Fortificațiile epocii bronzului în zona Aradului și puțin din Ungaria, județul Csongrad, a fost tema prezentării domnului **Victor Sava**. Despre cele mai importante

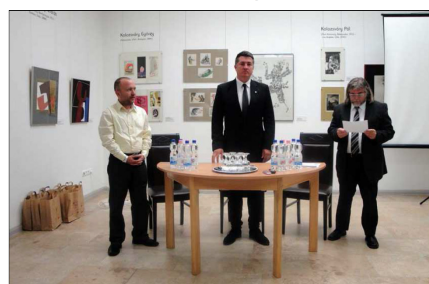
Sântana, din anii 1400 înainte de Hristos. Acolo am găsit 37 de morminte în-humați cu arme, topoare. Am mai săpat o așezare, un sat vechi, tot din epoca bronzului, la Șagu din județul Arad. Am mai avut alte săpături arheologice pentru alte perioade, începând de la neolitic până în secolul XIX în mai multe județe.

Florin Hălmăgean a prezentat câteva aspecte de viață cotidiană dintr-o perioadă istorică mai puțin cunoscută din surse scrise, perioada care lipsește din mai multe motive. În prezentarea sa am putut vedea în ce fel de case locuiau, ce cultură materială aveau, din ce au băut apă, cum și-au realizat traiul de zi cu zi și am putut să vedem aspecte din viața după moarte, ce fel de rituri de înmormântare aveau. Pe lângă informațiile primite despre cele mai importante descoperiri, domnul **Hălmăgean** ne-a introdus și în munca de arheolog.

– Aceasta este o parte a planului meu de cercetare, din care m-am și făcut un doctorat legat de locuirea din zona Văii Mureșului, care este mult mai complexă decât ceea ce am prezentat eu astăzi aici. Am încercat să prezint perioada din secolul X–XIII, sau perioada otomană, care va contribui la cunoașterea acestei perioade.

– Am văzut o prezentare foarte miștoasă, valoroasă. Omul de rând cum trebuie să-și inchipuie, cum lucrează un arheolog?

– Arheologia înseamnă într-adevăr migală și multă răbdare. În momentul, în care interviu în pământ ca să colectezi acea informa-

ție, practic distrugi. Acea informație n-o să mai fie descoperită și de alți arheologi. Pentru noi este ca și pentru arhiviști, un document de arhivă pe care-l citești și îl reinterpretezi. Pentru noi săpătura în sine ne poate arăta nivele de locuire, o cultură materială, un nivel de civilizație, toate aceste obiecte noi nu doar le descoperim, ci le citim. Fiecare nivel este o perioadă istorică pe care noi o putem interpreta prin descoperirile pe care le facem în aceste locuri. Oricum sunt mici bucățele de istorie. De exemplu, orașul **Jula** este o vatră de locuire continuă din Evul mediu. Ar fi foarte greu să descoperim tot. Dar faptul că descoperim anumite lucruri putem să completăm istoria locului. În momentul de față, descoperirea nu este de importanță covârșitoare, dar este exact o secvență legată de populația normală, simplă care trăia ca și astăzi simplu, care cultiva pământul, aveau animale și seara își mai găseau răgazul să stea lângă acele cuptoare să-și mai poartă anumite lucruri iar în a doua zi începeau aceeași viață. Ceea ce am descoperit noi este practic

doar un procent foarte mic din ceea ce a fost și este foarte greu să reconstituim altfel viața acelor oameni despre care nimeni nu a scris.

– Cât timp au durat aceste săpături?

– Cercetarea a durat o lună de zile în cazul acestei săpături. Fiindcă a fost o săpătură preventivă, de salvare, prin care am salvat un patrimoniu care era posibil de a fi distrus pentru o parcare pentru tiruri, am avut și șansa de a colabora cu administratorii respectivei parcuri, care au fost de acord, ne-au pus la dispoziție nu numai utilajele și oamenii, ci și partea financiară ca să putem să ne desfășurăm în condiții optime activitatea. În final, toată lucrarea s-a terminat cu predarea unui raport despre săpături. Astăzi am reușit să prezint, a doua oară aceste descoperiri în cadrul acestei conferințe. Sper într-o perioadă relativ scurtă să le și public să devină accesibile publicului larg, în special mediului științific. Dar, prin expunerea obiectelor să le fac cunoscute publicului larg, pentru că aceasta este menirea noastră, de aceea suntem arheologi. AC.

prelegeri ținute de arheologi de la Muzeul din Arad și de la Muzeul „Munkácsy” din Bichișciaba. Conferința a fost organizată de doamna **Emilia Martin**, muzeograf și etnograf, în realitate a fost o continuare a tradiției conferințelor, iar în ziua respectivă invitații s-au axat, în mod special, doar pe arheologie.

În cuvântul de deschidere, domnul **Medgyesi** a evidențiat că domeniul de specialitate, arheologia nu cunoaște frontiere, cercetările, descoperirile arheologice, în realitate se întind pe teritorii mult mai vaste care acoperă frontierele, în realitate trec peste frontieră. **Medgyesi Pál** a considerat că pe lângă eva-

descoperiri, **Victor Sava** ne-a spus următoarele.

– Fortificație înseamnă centre de putere, o zonă fortificată, o zonă apărată de către un șanț, un val, o palisadă, semne de fortificare de ziduri din pământ. Aici am prezentat săpăturile mele arheologice de la Sântana, Cetatea Veche, o cetate de peste trei mii de ani, unde am început cercetările în 2009. Am mai prezentat săpăturile arheologice împreună cu colegii din județul **Timiș** și județul **Csongrad**. Eu, personal am făcut cercetări pentru epoca bronzului la **Pecica**, din județul **Arad**, unde am găsit un cimitir din epoca bronzului contemporan cu cetatea de la

Eseményfotók:

